

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
2117-15

meddelad i Stockholm den 3 december 2015

KLAGANDE
AA

MOTPART
Transportstyrelsen
701 97 Örebro

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Kammarrätten i Göteborgs dom den 27 februari 2015 i mål nr 5066-14, se bilaga
(här borttagen)

SAKEN
Körkort

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Den 15 juni 2014 omhändertogs AAs körkort på grund av misstanke om grovt rattfylleri samma dag. Alkoholkoncentrationen i hans utandningsluft uppmättes efter körningen till minst 0,53 milligram per liter.

Dok.Id 165463

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
2117-15

Genom beslut den 18 juli 2014 återkallade Transportstyrelsen AAs körkort tills vidare och bestämde beslutets giltighetstid till 24 månader från och med den 15 juni 2014.

AA överklagade Transportstyrelsens beslut till Förvaltningsrätten i Karlstad som biföll överklagandet delvis genom att sätta ned giltighetstiden till 18 månader.

Både AA och Transportstyrelsen överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Göteborg. Kammarrätten fann att det inte förelåg synnerliga skäl för att sätta ned beslutets giltighetstid och fastställde därför Transportstyrelsens beslut.

Under målets handläggning i kammarrätten meddelade tingsrätten dom i brottmålet. AA dömdes den 6 oktober 2014 för grovt rattfylleri till villkorlig dom med föreskrift om samhällstjänst. Om fängelse i stället hade valts som påföljd skulle en månads fängelse ha dömts ut. Tingsrätten konstaterade att presumtionen för att bestämma påföljden till fängelse inte är så stark när alkoholkoncentrationen i blodet precis nått över gränsvärdet för grovt rattfylleri. Mot denna bakgrund och med hänsyn till AAs personliga förhållanden fann tingsrätten att särskilda skäl förelåg för att bestämma en icke frihetsberövande påföljd. Domen har vunnit laga kraft.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen, med ändring av kammarrättens dom, ska begränsa beslutets giltighetstid till elva månader. Han anför bl.a. följande. Han framförde fordonet på ett betryggande sätt, i krypfart om 5–7 km/tim, på den asfalterade ytan inom det inhägnade avlysta depåområdet på Mantorp Park kl. 04.10. Det fanns inga människor utefter den asfalterade ytan. De befann sig inne i tält. De enda som han träffade var funktionärer och vakter som kom fram till honom först när han hade parkerat sitt fordon. Han är i behov av körkortet för att ta sig till och från arbetet.

Transportstyrelsen bestrider bifall till yrkandet och anför bl.a. följande. De omständigheter som särskilt bör beaktas vid bedömningen av om det föreligger synnerliga skäl är körningen som sådan i tid och rum, syftet med körningen, den straffrättsliga bedömningen och alkoholkoncentrationen. AA har framfört fordonet cirka 300 meter inom ett inhägnat område men på en plats där det funnits andra människor. Det har således inte rört sig om en mycket begränsad sträcka och det har funnits risk för att andra människor skulle kunna komma till skada. Syftet med körningen, att använda bilens högtalare för att spela musik, är inte i sig någon förmildrande omständighet. Tingsrätten har bedömt gärningen som grovt rattfylleri och därmed inte ansett omständigheterna tillräckligt mildrande för rattfylleri av normalgraden. Alkoholkoncentrationen har legat strax över gränsen för grovt rattfylleri. Även om den samlade bilden av omständigheterna kring körningen i någon mån kan anses förmildrande är kravet på synnerliga skäl inte uppfyllt.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

Frågan i målet är om synnerliga skäl föreligger för att, med avvikelse från körkortslagen (1998:488), sätta ned giltighetstiden av ett beslut om återkallelse av körkort tills vidare på grund av grovt rattfylleri.

Rättslig reglering m.m.

I 5 kap. körkortslagen finns regler om körkortsingripande.

Enligt 3 § 1 ska ett körkort återkallas bl.a. om körkortshavaren gjort sig skyldig till grovt rattfylleri. I ett sådant fall ska enligt 6 § första stycket en spärrtid om lägst ett år bestämmas. Om körkortshavaren kan komma i fråga för körkorts-innehav med villkor om alkoholås, men inte utnyttjat den möjligheten, följer av paragrafens andra stycke att spärrtiden ska bestämmas till den lägsta villkorstid

som skulle ha bestämts vid bifall till en ansökan om villkor om alkolås, dvs. två år, och högst tre år.

Om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att återkallas slutligt bl.a. på grund av grovt rattfylleri ska körkortet enligt 5 § återkallas tills vidare i avvaktan på att körkortsfrågan avgörs slutligt. I stället för spärrtid ska en giltighetstid bestämmas i återkallelsebeslutet och begränsas till vad som gäller för spärrtid enligt 6 §.

Föreligger synnerliga skäl får enligt 10 § andra stycket, med avvikelse från denna lag, återkallelse underlåtas eller spärrtid sättas ned om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten. Om återkallelse underlåts får varning meddelas i stället. Denna bestämmelse har med oförändrat innehåll förts över från motsvarande bestämmelse i 24 § i den tidigare körkortslagen (1977:477).

Systemet om villkor om alkolås för körkortsinnehav infördes i körkortslagen den 1 januari 2012. Reglerna utformades så att den enskilde skulle motiveras att ansöka om alkolås. Den spärrtid som bestäms vid återkallelse av körkortet ska därför i de fall någon ansökan om alkolås inte ges in vara längre än den spärrtid som normalt bestäms vid andra fall av körkortsåterkallelser. Reglerna infördes i 6 § andra stycket och innebar att den lägsta spärrtiden vid grovt rattfylleri uppgick till två år och till högst tre år. De nya reglerna innebar alltså att spärrtiderna blev längre än vad som dittills hade gällt (prop. 2010/11:26 s. 49).

Någon ändring av bestämmelsen om synnerliga skäl i 10 § andra stycket gjordes inte i samband med denna reform.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Vid prövningen av om det föreligger synnerliga skäl för avvikelse från körkortslagen med stöd av bestämmelsen i 5 kap. 10 § andra stycket ska en helhetsbedömning göras av den samlade utredningen där körkortshavarens personliga förhållanden beaktas och hänsyn tas till bl.a. sådana omständigheter

som behov av körkort (RÅ 1988 ref. 78). I förarbetena sägs att om domstol vid straffrågans behandling satt ned påföljden, bör avgörandet i den frågan – om trafiksäkerhetssynpunkter inte talar i motsatt riktning – kunna vara vägledande även för bedömningen av körkortsfrågan. Som situationer där undantaget skulle kunna tillämpas nämns körning som innebär kort flyttning av fordon på gård, parkeringsplats etc. (prop. 1975/76:155 s. 109 f.).

Redan i kravet på att det ska vara fråga om synnerliga skäl ligger att bestämmelsen är avsedd att tillämpas restriktivt. Från praxis kan följande exempel hämtas.

I RÅ 1984 Ab 166 ansågs synnerliga skäl föreligga för en nedsättning av den lägsta spärrtiden. Vid den i det målet aktuella körningen hade körkortshavaren backat sin bil fyra–fem meter inne i ett parkeringsgarage, varvid en annan bil hade blivit påkörd utan att några skador uppstod. Förarens avsikt var att parkera bilen på en avgiftsfri parkeringsplats belägen ca 20 meter från ursprungsplatsen. I RÅ 1992 not. 168 hade körkortshavaren vridit nyckeln i tändningslåset för långt vilket medförde att bilen tog ett skutt bakåt. Eftersom bilen hindrade tillfart på parkeringsplatsen körde han fram bilen någon meter. Synnerliga skäl för underlåtelse av återkallelse ansågs föreligga. I RÅ82 2:57 fann Högsta förvaltningsdomstolen att faran för andra trafikanter inte var utesluten vid en körning kl. 05.44 inom ett begränsat område på allmän väg som användes av bl.a. lokaltrafikens bussar i linjetrafik. Trots körkortshavarens behov av körkort för att kunna utöva sitt yrke och tingsrättens mildare bedömning i påföljdsfrågan ansågs från trafiksäkerhetssynpunkt sådana synnerliga skäl inte föreligga som kunde medföra en nedsättning av den föreskrivna spärrtiden.

Av utredningen i förevarande mål framgår att AA körde bilen sammanlagt 300 meter i låg hastighet, visserligen inom ett inhägnat område men likväl där andra människor vistades. Bilen framfördes från den plats där den stod parkerad till den plats där hans sällskap hade sitt tält och sedan tillbaka igen. Av tingsrättens dom framgår att syftet med körningen var att han skulle använda bilens högtalare för att spela musik.

Redan på grund av att människor befann sig i närheten och alkoholkoncentrationen i AAs utandningsluft står det klart att trafikfaran inte var ringa. Vad som anförts om syftet med körningen är inte någon förmildrande omständighet.

Vid sådana förhållanden och då inte heller den samlade helhetsbilden av AAs situation, innefattande hans behov av körkort, ger anledning att anta att en återkallelse på grund av grovt rattfylleri framstår som en från trafiksäkerhets synpunkt obehövlig åtgärd kan sådana synnerliga skäl inte anses föreligga som motiverar någon avvikelse från körkortslagen med stöd av 5 kap. 10 § samma lag. Det förhållandet att systemet med alkoholås innebär att spärrtiderna – och därmed också giltighetstiderna – blivit längre än vad som gällde dessförinnan påverkar inte bedömningen i detta fall. Överklagandet ska således avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Karin Almgren, Eskil Nord, Christer Silfverberg, Inga-Lill Askersjö och Mahmut Baran.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Anne-Therése Byström.